

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Потреба у розробленні та впровадженні нових принципів, методів навчання та форм організації освітнього процесу у вищій школі, ефективність професійної діяльності викладача вищої школи визначається рівнем його професійних знань та психолого-педагогічної підготовки, а реалізувати їх можна в ході удосконалення змісту та методики підготовки фахівців різного профілю для роботи у вищій школі через впровадження інноваційних технологій, особистісно орієнтованого та компетентісного підходів. За таких умов актуальності набула проблема формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи. Вагомого значення теоретичному обґрунтуванню проблеми формування

методичної компетентності надають І. Акуленко, О. Зубков, С. Івашнєва, А. Кузьминський, Н. Кузьміна, І. Малова, Т. Сясіна, С. Скворцова, Н. Тарасєнкова, Н. Цюлюпа та інші. Дослідники пов'язують методичну компетентність із певними властивостями, здібностями особистості та готовністю реалізовувати ці здібності в професійній педагогічній діяльності, наявністю знань, отриманих під час навчання і виховання. При цьому важливою характеристикою методичної компетентності є певний досвід педагогічного працівника, тому що в процесі набуття такого досвіду педагог самонавчається і самовдосконалюється, розвиває ті особисті якості, які необхідні для становлення його методичної компетентності.

Мета дослідження – з'ясувати шляхи формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи в умовах магістратури.

Виклад основного матеріалу. Для розкриття сутності проблеми формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи ми розглядаємо даний феномен як інтегративну характеристику особистості, яка відображує рівень володіння методичними знаннями, вміннями діагностувати, проектувати, освоювати, відбирати зміст навчання, результати досягнення мети навчання, використовувати набутий досвід для вирішення широкого кола методичних завдань [2]. У науковій літературі, присвяченій проблемам формування і розвитку методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи, пропонуються й обґрунтовуються різні педагогічні засоби досягнення цієї освітньої цілі в навчальному процесі. Проаналізуємо, на наш погляд, найбільш значущі з них.

Так, Б. Гершунський вважає, що формуванню методичної компетентності особистості передують методична грамотність як мінімально необхідний рівень методичних знань, умінь, навичок, творчих, світоглядних і поведінкових якостей особистості, необхідний для здійснення методичної діяльності, як основа, стартові можливості для наступного розвитку – методичної освіченості, тобто, розширення кількісних характеристик своїх складових об'єму, широті і глибині відповідних знань, умінь, навичок, світоглядних і поведінкових характеристик. До змісту методичної компетентності входить володіння різноманітними методами навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і вмінь у процесі навчання [1].

Методична компетентність майбутніх викладачів вищої школи полягає в тому, щоб конкретизувати загальні педагогічні завдання в залежності від умов. Серед професійних знань, що обумовлюють методичну компетентність, особливу значимість мають предметні, психолого-педагогічні, науково-методичні знання, конструктивно-проектувальна діяльність і рефлексія. Виходячи з цього, майбутній викладач вищої школи має вміти перетворює зміст навчального матеріалу так, щоб студенти могли переосмислити його та побудувати нові знання.

Виражений прикладний характер методичної компетентності, що поєднує спеціально-наукові, психолого-педагогічні, дидактико-методичні знання, вміння й особистий досвід їхнього застосування, закладають в основу формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи

наступні вміння: формулювати цілі навчальної дисципліни з урахуванням вимог, щодо професійної діяльності; планувати навчальну дисципліну з урахуванням поставленої мети; визначати раціональні види діяльності тих, хто навчається, що сприяє успішному оволодінню знаннями, вміннями і навичками; коригувати свою діяльність з урахуванням особливостей, тих хто навчається; аналізувати ефективність процесу розв'язання педагогічних завдань; використовувати сучасні навчальні та інформаційні технології; підібрати навчальний матеріал, що дозволяє розвивати професійні спроможності з урахуванням задоволення пізнавальних потреб тих, хто навчається та ін. При цьому ключову роль за такої умови відіграє педагогічна практика, в результаті якої майбутній викладач вищої школи отримує досвід застосування здобутих знань, умінь, навичок у реальному освітньому процесі, та можливість перевірити рівень сформованості власних компетентностей.

Методична підготовка майбутніх викладачів вищої школи спеціальності 011 Освітні педагогічні науки в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова відбувається в межах дисципліни «Теорія професійної освіти та методика викладання у вищій школі» ми намагалися сформулювати в майбутніх викладачів вищої школи стійке прагнення до професійного розвитку, зокрема комбінуючи традиційне навчання з технологіями інтерактивного. Серед завдань дисципліни є такі: оволодіти практичними навичками та методами проведення занять у вищій школі; формувати вміння планувати та реалізовувати на практиці різні форми, методи, засоби навчання, враховуючи специфіку спеціальності; забезпечити власне педагогічне становлення магістрантів як викладачів; засвоїти методологічні і теоретичні основи викладання на сучасному етапі розвитку вищої освіти; оволодіти організаційними формами, технологіями і методами навчання у вищій школі.

Загалом, дисципліна «Теорія професійної освіти та методика викладання у вищій школі» реалізується у таких організаційних формах навчання: лекції; семінарські заняття, самостійна позааудиторна робота, індивідуальна самостійна робота, й звичайно, підчас проходження педагогічної (асистентської) практики. Особливого значення набувають мотиви учіння майбутніх викладачів вищої школи в процесі оволодіння методичною компетентністю. З точки зору С. Зайцевої, мотивами навчальної діяльності виступають професійна мотивація і спрямованість, які стимулюють активність студентів, їхню високу академічну успішність, наполегливість у подоланні труднощів в процесі учіння [209]. Ми дійшли висновку, що до основних мотивів учіння відносять, передусім, пізнавальні мотиви та мотив самовдосконалення. Мотиви учіння тісно пов'язані зі стратегіями оволодіння методичною компетентністю та передбачають спрямованість майбутніх викладачів вищої школи на формування та розвиток власних стратегій, способів, прийомів самостійного оволодіння методичною компетентністю в процесі самостійної роботи.

За твердженням О. Яковенко формування, вдосконалення та розвиток методичної компетентності викладача ЗВО, є складним і багатокомпонентним процесом, який триває упродовж всього часу професійної педагогічної

діяльності і не може бути обмеженим ні в тривалості, ні змістовно, а отже прямо залежить від особистих якостей викладача та його прагнення до самовдосконалення [4].

Об'єднуючи думки науковців та власний досвід ми вважаємо, що основою для саморозвитку й самовдосконалення є успішне учіння будь-якого студента з метою досягнення професійних умінь, для окреслення нових цілей самовдосконалення у професійній діяльності. І оскільки, основним способом трансформації навчальної діяльності у професійну сьогодні виступає педагогічна практика, оскільки навчальна діяльність суттєво відрізняється від професійної за мотивами, цілями, засобами і результатами, то забезпечення взаємозв'язку навчального матеріалу зі змістом практичної діяльності при набутті студентами знань, умінь та навичок вирішення професійно-педагогічних завдань є однією з вирішальних шляхів формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи. Її особливістю є те, що студенти отримують можливість поглибити й інтегрувати теоретичні знання та досвід у єдину систему професійних знань, умінь, навичок [3].

Висновки. Перспективою подальшого дослідження проблеми формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи є наукове обґрунтування методичних основ ефективної організації підготовки майбутнього викладача вищої школи; з'ясування компонентної структури методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи; розроблення, обґрунтування та експериментальна перевірка методичної моделі формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи. Отже, стратегічною метою й очікуваним результатом методичної підготовки майбутнього викладача вищої школи є формування й розвиток у нього методичної компетентності, яка забезпечується через оволодіння відповідними структурними компонентами.

СПИСОК ВИКОРИСАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гершунский, Б. (1998). Образование в третьем тысячелетии: гармония знания и веры. *Педагогика*. №2. С. 49–57.
2. Павлова В. В., Нагорна Н. В. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в процесі магістерської підготовки. *Перспективи та інновації науки*. № 9(14). 2022. С. 336-348.
3. Рейдало В. С. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх вчителів української літератури. *Наука і освіта*. 2014. № 5. С. 266-271.
4. Яковенко О. І. Розвиток методичної компетентності викладача ЗВО як науково-педагогічна проблема. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* Вип. 86'2022. Серія 5.
5. Педагогічні науки: реалії та перспективи С. 221-227.